

Lausunto metsähallituksen suunnitteleman kalankasvatuslaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Kunnanhallitus 02.10.2023 § 171
128/11.00.00/2023

Varsinais-Suomen ELY-keskus on pyytänyt Kustavin kunnalta lausuntoa Metsähallituksen suunnitteleman Kustavin Isokarin länsipuolelle merialueella sijoittuvan kalankasvatuslaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

YVA-menettely liittyy Metsähallituksen, Suomen Ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen Kalavaltio-hankkeeseen, jonka tavoitteena on ollut löytää valtion vesialueilta kalankasvatukseen soveltuvia alueita. Suunniteltu kalankasvatustila sijoittuu yleiselle vesialueelle Isokarin länsipuolella Kustavin kunnassa. Arvioinnissa tarkastellaan kahta kasvatukseen varattua aluetta, jotka ovat noin 1 km² kokoisia. Yhdelle alueelle suunnitellaan sijoitettavaksi 5–15 verkkoallasta.

YVA-menettelyssä on tutkittu kahta sijaintipaikkavaihtoehtoa sekä näiden yhdistelmää. Sijaintipaikkavaihtoehtojen lisäksi tarkastellaan vaihtoehtoja kalantuotannon lisäkasvuarviolle. Yhtenä vaihtoehtona on tuotu esiin hankkeen toteuttamatta jättäminen.

Esittelijä

[REDACTED]

Vt. kunnanjohtajan päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää lausuntonaan ilmoittaa, ettei sillä ole huomautettavaa kalankasvatuslaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Käsittely kokouksessa

Merkittiin, että ympäristövaikutusten arviointiselostus on ollut kunnanvirastolla nähtävissä kuulutusajan sekä oli esillä kunnanhallituksen kokouksessa.

Kunnanhallituksen päätös

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Täytäntöönpano

ELY 6.10.2023 mennessä

Otteen oikeaksi todistaa

05.10.2023

[REDACTED]

Julkaisupäivämäärä 5.10.2023

Annettu tiedoksi sähköpostilla 5.10.2023

Kustavin kunta

OTE PÖYTÄKIRJASTA

Kunnanhallitus

§ 171

02.10.2023

Kustavin kunta

OTE PÖYTÄKIRJASTA

Kunnanhallitus

§ 171

02.10.2023

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 171

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.

§ 86

Suunnittelujohtajan lausunto Metsähallituksen Kustavin Isokarin länsipuolen kalankasvatuslaitoksen YVA-selostuksesta

VSLDno-2023-436

Valmistelija / lisätiedot:

Timo Juvonen

timo.juvonen@varsinais-suomi.fi

erikoissuunnittelija

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat – vastuualue (ELY-keskus) on varannut mahdollisuuden lausunnon antamiseen arviointiohjelmasta kuulutusaikana ja viimeistään 6.10.2023.

Metsähallituksen hankkeen tavoitteena on toteuttaa kalankasvatuslaitos merialueelle Kustavin Isokarin länsipuolelle. Hanke on osa Kalavaltio -nimistä tutkimus- ja kehityshanketta ja sen tavoitteena on kehittää kestävää kotimaista kalantuotantoa.

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA) arvioidaan ja vertaillaan erilaisten hankevaihtoehtojen (VE) ympäristövaikutuksia.

Kalankasvatuslaitoshankkeen päävaihtoehdot on muodostettu kahdesta eri sijaintipaikkavaihtoehdoista. Hankkeen alavaihtoehdot on muodostettu kalantuotannon arvioidusta lisäkasvuarviosta (t/a).

Taulukko:YVA-menettelyn vaihtoehdot

Vaihtoehto	Sijainti	Alavaihtoehto	Lisäkasvuarvio (t/a)
VE 1	pohjoinen	a	250
		b	498
		c	926
VE 2	etelä	a	250
		b	498
		c	926
VE 3	pohjoinen + etelä	a	250+250
		b	498+498
		c	926-926
VE 0	hanketta ei toteuteta		

YVA-selostuksessa raportoidut, hankkeesta aiheutuvat kielteiset vaikutukset on arvioitu merkittävyydeltään pääosin vähäisiksi. Selostuksen johtopäätös on, että laajinkaan lisäkasvatusvaihtoehto ei aiheuta merkittävyydeltään kohtalaisiksi kielteisiksi arvioituja vaikutuksia. Meri-alueen vedenlaatuun ja meriympäristöön kohdistuvat vaikutukset arvioitiin pääosin niin vähäiseksi, että niiden todentaminen esimerkiksi vesianalyysin on haastavaa.

Arviointien perusteella hankkeessa on tunnistettu myös myönteisiä vaikutuksia, joista merkittävimmät ovat vaikutukset aluetalouteen sekä vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön. Hankkeen toteuttaminen tukee toiminta-alueella voimassa olevan Varsinais-Suomen maakuntakaavan sekä Saaristomeren ja Selkämeren merialuesuunnitelman toteutumista vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeen osalta. Myös epäsuorat ilmastovaikutukset arvioitiin myönteisiksi, mikäli kalantuotanto korvaa sellaista ruoantuotantoa, jolla on kalan avomerikasvatusta haitallisempia suoria ilmastovaikutuksia.

Tehtyjen arviointien perusteella hankkeen kaikki sijainti- ja lisäkasvuvaihtoehdot ovat ympäristöllisesti toteuttamiskelpoisia, eikä hanke ole ristiriidassa vesien- ja merenhoidon tavoitteiden tai muiden hankkeen kannalta oleellisten säädösten tai strategioiden suhteen. Arvioinnin tulosten mukaan myös suurin lisäkasvuvaihtoehto täyttää ympäristölliset kriteerit sekä on myös taloudellisesti kaikkein tehokkain arvioiduista vaihtoehdoista.

**Suunnittelujohtajan lausunto Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle
Metsähallituksen suunnitteleman kalankasvatustuotannon
ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta, Kustavi, Isokari ja merialue**

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on käsitelty toimintaa ohjaavat alueidenkäytön suunnitelmat ja Suomen merialuesuunnitelma. Näiden osalta ei ole tunnistettavissa ristiriitaa alueelle suunniteltu toiminnan toteuttamiselle.

Toiminnot sijoittuvat Suomen merialuesuunnitelmassa 2030 vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeelle. Merkinnällä osoitetaan kalan jatkokasvatuksen kannalta potentiaalisia alueita. Lisäksi toiminta-alue rajautuu merialuesuunnitelmassa merenkulun alueeseen, jolla osoitetaan kauppamerenkulun 1-luokan väylät ja muut paljon liikennöidyt merialueet.

Merkintöjen osalta suunniteltu kalankasvatus on Saaristomeren ja Selkämeren merialuesuunnitelman tarkoittamaa toimintaa. Merialuesuunnitelman vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeen suunnitteluperiaatteiden mukaan vesiviljelyä kehitettäessä on tärkeää selvittää parhaiten soveltuvat alueet meriympäristön tila ja luontoarvot huomioiden. Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon vesiviljelyn toimintaketjun kannalta oleelliset tarpeet, kuten infrastruktuuriyhteydet, satamat sekä eri tuotantovaiheiden

vaatimat alueet. Vesiviljelyn kehittämisen lähtökohtana on uusien teknologioiden tuomat mahdollisuudet kalankasvatuksen sijoittumiselle niin, että mereen ja meriympäristöön kohdistuva kuormitus olisi mahdollisimman vähäistä.

Toiminnot sijoittuvat Varsinais-Suomen maakuntakaavan alueelle ja noin neljän kilometrin etäisyydelle Ahvenanmaan maakunnan rajasta. Varsinais-Suomen maakuntakaavassa toiminta-alueelle on osoitettu vesiviljelyn kehittämisvyöhyke sekä selkämeren kalastuksen ja kalatalouden kehittämisvyöhyke. Lisäksi alle viiden kilometrin päähän vaihtoehtojen toimintojen ulkorajasta sijoittuu laivaväylä, suojelualueita, Natura-alueita, retkeily- ja matkailutoimintojen alue sekä rakennetun ympäristön suojelualue. Vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeen merkinnällä esitetään vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeinä Varsinais-Suomen soveltuvimmat merialueet kalan jatkokasvatukselle pitkällä aikavälillä. Merkintää koskeva suunnittelumääräys on seuraava: Suunnitelmien ja toimenpiteiden vyöhykkeellä on huomioitava vesiviljelyn kehittämismahdollisuudet. Vyöhykkeen suunnitelmissa tulee ottaa huomioon ympäristöarvot ja edistettävä vesien- ja merenhoidon tavoitteita.

Varsinais-Suomen liitto haluaa vielä erikseen mainita merialueiden ekologisen tilan haasteista ja korostaa mereen kohdistuvan ravinnepaineen tarkkaa seurantaa kaikilla toimialoilla. Pitkäjänteinen ja resursoitu toiminta rehevöitymiskehityksen kääntämiseksi kohti puhtaampaa merialuetta on jokaisen toimialan ja koko yhteiskunnan etu.

Lisäksi liitto toteaa kalataloudella olevan huomattavan roolin merialueellaan ja aluetaloudessa.

Ehdotus

Esittelijä: Heikki Saarento, suunnittelujohtaja

Maankäyttöjaosto merkitsee tiedoksi 25.9.2023 ELY-keskukselle lähetetyn suunnittelujohtajan lausunnon Metsähallituksen Kustavin Isokarin länsipuolen kalankasvatustalouden YVA-selostuksesta.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Asiakirjan nimi	Kirjenro
LAUSUNTO	204 S4
Asianro	Päivämäärä
ÅLR 2023/6446	6.10.2023

Viite

Pyyntö saapunut 7.8.2023

VARELY/2580/2022

Varsinais-Suomen elinkeino-,
liikenne ja ympäristökeskus
PL 236
FI-20101 TURKU

Yhteyshenkilö

Asia

Lausunto merialueelle suunnitellun Metsähallituksen kalankasvatuslaitoksen ympäristövaikutusten arvioinnin selostuksesta, Kustavi, Isokari

Maakunnan hallitus toteaa, että toimitettu ympäristövaikutusten arviointi on kattava ja perusteellinen, mutta siinä tulisi ottaa paremmin huomioon vesimuodostuman nykyinen hyvää huonompi tila sekä Suomen merialueiden heikentynyt kokonaistila. Suomen ympäristökeskus seuraa parhaillaan Itämeren tilaa. Päivityksen odotetaan valmistuvan vuodenvaihteen tienoilla, joten maakunnan hallituksen mielestä ympäristövaikutusten arvioinnin selostuksen tulee odottaa raporttia ja ottaa tulokset huomioon.

Itämereen lisättävä viljelty kala, jota kasvatetaan vettä vapaasti läpi päästävissä verkkokasseissa, aiheuttaa ravinteiden, rehujäämien ja ulosteiden kulkeutumisen ympäröivään ympäristöön. Ravinnepäästöt vapautuvat osittain ulosteista ja rehujäämistä, jotka voivat olla liukenevia tai sedimentoituvia, sekä osittain kidusten ja virtsan kautta ulostetuotteista. Laajentamisesta seuraa tietenkin suurempia päästöjä ja laajempaa ravinteiden leviämistä, jotka vaikuttavat sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä koko ravintoketjuun ja erityisesti rehevöitymisherkkiin lajeihin. Ravinteet ja kasviplankton leviävät jo rehevöityneeseen Itämereen, ja vaikutukset tulevat näkyviin jossakin vaiheessa. Itämerellä on suuri tarve vähentää ravinnepäästöjä edelleen, kuten myös HELCOM toteaa. Siksi HELCOM on kehittänyt eri Itämeren alueille kuormituskattoja, jotka määrittävät suurimmat sallitut päästöt, niin sanotut MAI-päästöt.

On syytä huomata, että Itämeren maat ja EU ovat sopineet kuormituskatoista ja myöhemmin tarkistaneet niitä toistuvissa ministerikokouksissa vuodesta 2007 eteenpäin. On myös huomattava, että meridirektiivissä säädetään, että EU:n jäsenmaiden on koordinoitava toimiaan Itämeren hyvän tilan saavuttamiseksi alueellisten meriyleissopimusten kautta, mikä tarkoittaa Itämeren tapauksessa HELCOMia, ja että HELCOM sopi edellisessä ministerikokouksessa vuonna 2021 seuraavasta periaatteesta: Typen ja fosforin päästökätkot perustuvat ajantasaiseen tieteelliseen tietoon, ja niihin liittyy epävarmuuksia. Tämä korostaa tarvetta noudattaa varovaisuusperiaatetta. Samalla kun tunnustetaan toimia, joilla on suurta yhteiskunnallista hyötyä, on vältettävä typpi- tai fosforipäästöjen lisääntymistä altaassa mahdollisimman paljon, kunnes sekä MAI että rehevöitymisen osalta hyvä tila on saavutettu. Tämä koskee myös altaita, joissa jäsenvaltioiden päästöt alittavat kansalliset päästökätkot.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan tulee sisältyä selvitys suunnitellun hankkeen vaikutuksesta edellä mainittuun sopimukseen.

HELCOM:n ohella vesidirektiivi ja meridirektiivi on pantu täytäntöön erityisin ja sitovammin vaatimuksin ja raja-arvoin hyvälle vesien ja ympäristön tilalle.

Seuraavassa maakunnan hallitus esittää yksityiskohtaisempia näkemyksiä suunnitellusta laajennuksesta sekä vaikutuksista Ahvenanmaan osalta.

Sijainti ja vesiympäristö Ahvenanmaan ympärillä

Sijaintivaihtoehdot sijaitsevat noin 1–5 kilometrin etäisyydellä Ahvenanmaan aluevesirajasta, mikä tarkoittaa ravinteiden ja hiukkasperäisen aineksen kulkeutumista Selkämereen ja Saaristomereen rajoittuviin meri- ja rannikkovesiin tuulen suunnan ja virtauksien mukaan. Konsultin kuvauksen ja mallin mukaan ravinteita kulkeutuu viljelylaitokselta lähinnä Selkämeren suuntaan. Selkämerellä näkyy huolestuttavia suuntauksia leväkukintojen lisääntymisessä, mikä on aiemmin ollut siellä harvinaista (SYKEN arvion mukaan, Suomen meriympäristön tila 2018). Rehevöitymistilanne on siten huono myös Selkämerellä.

Konsultin tekemien vesien pintakerroksen a-klorofyllimallinnusten mukaan kalankasvatus vaikuttaa ajoittain Ahvenanmaan vesiin. Mallinnetuissa eri vaihtoehdoissa a-klorofyllipitoisuus kasvaa jopa 3 % Ahvenanmaan vesillä. Maakunnan hallitus huomioi, että FICOS-malli perustuu useiden vuosien todelliseen sää- ja kuormitustietoon (2006–2012). Jos mahdollista, näitä tietoja on lisättävä tulevaisuudessa. Vähintään tarvitaan selvitys siitä, missä määrin sää ja kuormitus ovat muuttuneet nykyhetkeen mennessä.

Kuvassa 7-6 on esitetty vuosien 2007–2012 heinä-elokuun chl-a-pitoisuuksien keskiarvot. On toivottavaa, että tulos esitetään myös yksittäisiltä vuosilta ja muilta kuukausilta, jotta vuosien välinen vaihtelu ja vaihtelu vuoden aikana näkyisivät mahdollisimman laajasti. Myös suurimmat päästökuukaudet, eli syys- ja lokakuu, on esitettävä.

Ajoittain on olemassa riski, että hiukkasia kulkeutuu Ahvenanmaan vesialueille ja laskeutuu arvokkaisiin vedenalaisiin luontotyyppeihin. Sekä liuenneet ravinteet että hiukkaset eli pistepäästöt voivat levitä pitkälle, minkä lisäksi kaikki ravinnelisyäykset kasvattavat Itämeren "taustakuormitusta" kokonaisuutena sekä vaikuttavat kielteisesti läheisiin rannikkovesimuodostumiin ja meriveteen vaarantaen vesidirektiivin ja meristrategian mukaisten tavoitteiden saavuttamisen.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus on teettänyt omat mallinuksensa AQUABEST-hankkeen puitteissa, jossa suunniteltiin suuria kalankasvattamoita pohjoisen Ahvenanmaan saariston ulkosaaristoalueille. Laskelmat osoittivat, että vaikutukset voivat olla merkittäviä ja kasvaa yli viisi prosenttia laajoilla alueilla kasvatuspaikkojen ympärillä. Itämerellä on nykyisin paljon erilaisia käyttökelpoisia malleja, ja on tärkeää huomioida ravinteiden, a-klorofyllin ja hiukkasten leviäminen sekä vaikutukset hiukkasten sedimentaatiopaikalla. Tarvitaan myös tietoa vedenalaisesta luonnosta, johon vaikutukset voivat ulottua. Todennäköisesti tarvitaan erilaisten mallien yhdistelmää, jotta päästään mahdollisimman lähelle todellisuutta. Hyvän läpivirtauksen ja suuren laimenemisen vesissä arviointi mallien tai mittausten avulla luonnollisesti vaikeutuu, ja on parempi lähteä liikkeelle hankkeen tosiasiallisesti vesimuodostumaan tuomasta ravinmäärästä ja kytkeä se mitattuun ravinnepitoisuuteen sekä tehtyyn ja yhdistettyyn luokitukseen. Lisäksi on tehtävä vesimuodostumakohtaisia ehdollisia ravinnelaskelmia, eli kuinka paljon vesimassasta on poistettava ravinteita kiloina tai tonneina hyvän vesien ja ympäristön tilan saavuttamiseksi.

Ahvenanmaan merivesiin ja vesidirektiivissä jaoteltuihin rannikkovesimuodostumiin uhkaavat vaikuttaa sekä liuenneet ravinteet että suunnitellun kalankasvatuksen hiukkasaines, mikä osaltaan heikentää Ahvenanmaan mahdollisuuksia saavuttaa meri- ja vesidirektiivien mukainen hyvä vesien ja ympäristön tila. Konsultin johtopäätös on, että vaikutukset veden laatuun ovat vähäisiä eikä hanke vaaranna hyvän vesien ja ympäristön tilan saavuttamista. Johtopäätöstä ei kuitenkaan perustella selkeästi. Vesidirektiivissä ja Weser-tuomiossa todetaan, että jos tila on tyydyttävä, sitä on parannettava eikä sitä saa heikentää. Hanke ei saa vaarantaa pintavesien hyvän tilan saavuttamista ajoissa. Weser-tuomion mukaan vesidirektiivin ympäristötavoitteet ovat sitovia ja jäsenvaltioilla on velvollisuus olla antamatta lupaa toiminnoille, jotka ovat vaarassa heikentää tilaa tai estää hyvän ekologisen tilan saavuttamisen. Tilan heikkenemisellä tarkoitetaan jo yhden luokan laatutekijän (esim. a-klorofylli) huononemista esimerkiksi hyvästä tyydyttävään. Sama pätee myös, vaikka yhdistetty tila ei heikkenisi.

On tärkeää muistaa, että vesidirektiivin mukaisessa tila-arvioinnissa kokonaistyyppiä ja -fosforia tulee käsitellä merkittävimpinä laatutekijöinä. Biologiset laatutekijät painottuvat luokittelussa eniten, mutta vesien hyvän tilan saavuttaminen edellyttää ravinteiden vähentämistä.

Rajat ylittävä yhteistyö ja tavoitteiden toteutuminen

Ahvenanmaa on Suomessa oma valuma-alueensa, jolla on oma seurantaohjelma sekä vesidirektiiviin liittyvä vesienhoitosuunnitelma. Maakunnan hallituksella on edistynyt ympäristöseurantaohjelma vesidirektiiviparametrien/vesimuodostuman seuraamiseksi. Myös tehonäytteenottoja tehdään joillakin asemilla. Suomen rannikkovesiä ja merialueita arvioineen Meriympäristön tila -raportin (SYKE) mukaan rehevöitymisen osalta ympäristön tila on huono. Meriympäristön arvioinnissa Ahvenanmaa ja Manner-Suomi jakavat merialtaat ja tulokset sisältyvät vuoden 2018 raporttiin. Ahvenanmaan ympärillä olevat merivedet ovat siten myös huonossa tilassa ja kaipaavat parantamista.

Vesidirektiivin 4 artiklan kohdan 6a) mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki käytännössä mahdolliset toimenpiteet, jotta voidaan ehkäistä tilan edelleen huononeminen eikä tämän direktiivin tavoitteiden saavuttamista haitata muissa vesimuodostumissa. Vesidirektiivin tarkoituksena on 1 artiklan mukaan estää vesiekosysteemien edelleen huononeminen ja suojella ja parantaa niiden tilaa sekä suojella alue- ja merivesiä. Meridirektiivin mukaan ekosysteemien toiminnalle ja rakenteille

annetaan suuri painoarvo. Jäsenvaltioiden on otettava huomioon, että samoja vesiä koskevia kansallisella, yhteisön tai kansainvälisellä tasolla asetettuja voimassa olevia ympäristötavoitteita sovelletaan edelleen, ja varmistettava, että nämä tavoitteet ovat keskenään yhteensopivia ja että niissä otetaan mahdollisimman hyvin huomioon myös rajat ylittävät vaikutukset (meridirektiivin 10 artikla). Meridirektiivin 5 artiklan 2 kohdan ja 6 artiklan mukaan merialueen tai osa-alueen jakavien jäsenvaltioiden on tehtävä yhteistyötä direktiivin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Maakunnan hallitus huomioi, että luvussa 6.5.1 ja taulukossa 6-5 on esitetty vesimuodostumat sekä Selkämeren rannikkovesillä että Ahvenanmaan ulkosaaristossa.

Maakunnan hallitus toteaa kuitenkin, että luvusta 6.5 tai osiosta 6.5.1 ei löydy selvitystä niistä EU-tuomioista, joiden mukaan jäsenvaltiot – myönnettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta – ovat velvollisia olemaan antamatta lupaa silloin, kun hanke voi heikentää pintavesimuodostuman tilaa tai kun hanke vaarantaa hyvän tilan saavuttamisen. Näistä tuomioista tulee olla selvitys ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa. Ympäristövaikutuksen arviointiohjelmaan tulee sisältyä kuvaus suunnitellun hankkeen vaikutuksesta edellä mainittuun lainsäädäntöön.

Ahvenanmaan vedenalaisen luonnon tutkimukset

Meridirektiivin kuvaajan 1 mukaan biologinen monimuotoisuus on säilytettävä. Se on tärkeää arvokkaiden ekosysteemipalvelujen, kuten hyvinvoivien kalapopulaatioiden ja puhtaan uimaveden sekä hiiltä sitovan vedenalaisen kasvillisuuden, ylläpitämiseksi. Monimuotoisella merellä on myös paremmat edellytykset torjua ilmastonmuutosta ja muita häiriöitä. Åbo Akademi on kartoittanut Ahvenanmaan alueen vedenalaista luontoa ÅlandSeaMap-yhteistyöhankkeessa, jonka tuloksena on laadittu Marxan-analyysi. Analyysi osoittaa huomioitavia potentiaalisesti arvokkaan vedenalaisen luonnon alueita.

Mikä tahansa alueen veden laatua heikentävä toiminta voi heikentää erityisen hienon vedenalaisen luonnon tilaa Pohjois-Ahvenanmaan vesialueilla ja Selkämerellä. Esimerkiksi rehevöitymisen kielteiset vaikutukset vedenlaiseen luontoon näkyvät Saaristomerellä hyvin selvästi.

EU:n uuden biodiversiteettistrategiaehdotuksen tavoitteena on varmistaa vuoteen 2050 mennessä kunnostetut, vastustuskykyiset ja riittävästi suojellut ekosysteemit. EU kannattaa nettovoittoperiaatetta, mikä tarkoittaa, luonnolle annetaan enemmän takaisin kuin otetaan. Biodiversiteettistrategiassa suositellaan myös, että vähintään 30 % maanpinnasta ja merestä on suojeltava. 10 % maa- ja meripinta-alasta on oltava tiukasti suojeltua EU:ssa.

Luonnon monimuotoisuuden häviämisen torjuminen ja ekosysteemien ennallistaminen edellyttävät merkittäviä investointeja kansallisella ja Euroopan tasolla. Luonto ja luonnon monimuotoisuus ovat myös Euroopan vihreän kehityksen investointisuunnitelman painopisteitä. Lisäksi on sovellettava "käyttäjä maksaa" ja "saastuttaja maksaa" -periaatteita ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi.

Ahvenanmaalla on useita tärkeitä luonto-, kulttuuri- ja ympäristöarvoja, erityisesti osassa Norrhavetin aluetta. Ne ovat ahvenanmaalaisille tärkeitä alueita muun muassa kotitarvekalastuksen, pienimuotoisen ammattikalastuksen, virkistyskäytön, kulttuuriperinnön ja matkailun kannalta. Näiden alueiden säilyminen on tärkeää ahvenanmaalaisen ja paikallisten tarpeiden kannalta. Ahvenanmaan maakunnan hallituksella on meneillään lausuntokierros sekä vesidirektiiviin että meridirektiiviin liittyvistä toimenpiteistä. Näissä ohjelmissa nostamme esiin rehevöitymisen

vähentämisen ja tiedon lisäämisen tärkeyden arvokkaan vedenalaisen luonnon ja tärkeiden ekosysteemipalvelujen pitkäjänteisen vahvistamisen kannalta.

Lokakuussa 2021 vahvistetussa HELCOM:n uudessa toimintasuunnitelmassa korostetaan Itämeren ekosysteemien terveyttä ja resilienssiä eli kestävyyttä eri häiriöitä vastaan. HELCOM huomauttaa myös, että on tärkeää ehkäistä ihmisistä lähtöisin olevia vaikutuksia, jotka voivat johtaa ravintoketjun epätasapainoon.

Paras käytettävissä oleva tekniikka

Nykyisin on saatavilla esimerkiksi puolisoljettuja veteen asetettavia viljelyjärjestelmiä, joissa poistovesi puhdistetaan hiukkas- ja/tai irtomateriaalista eriasteisesti puhdistustekniikam ja virtaamien mukaan, ennen kuin se sekoitetaan ympäröivään veteen. Suojajärjestelmäksi on kehitetty esimerkiksi Neptun, joka on nykyisin kaupallisesti saatavilla. Puolisuljetuissa vesipohjaisissa järjestelmissä hiukkasmateriaaleista n. 80 % otetaan talteen ennen laskuvesi päätymistä ympäröivään veteen. Typpi- ja fosforipäästöjen tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että lietteestä otetaan talteen noin 15–30 % typestä sekä 65–80 % fosforista, joita voidaan sitten käyttää biokaasun tuotantokiertoon tai lannoitteena pelloilla. Näitä uusia tekniikoita on kuitenkin testattava kunnolla Itämerellä, ja koko ketjulle on kehitettävä edistynyttä logistiikkaa. Päästöistä huolehtiminen varhaisessa vaiheessa on kestävämpää ja myös sekä varovaisuusperiaatteen että "saastuttaja maksaa" -periaatteen mukaista.

Itämeren tilan parantamiseksi ylipäättään kuormitusta on vähennettävä, arvokkaita vedenalaisia luontotyyppäjä on vahvistettava ja kalojen oton on tapahduttava kestävästi Itämeren ravintoverkoston monimutkaisuus huomioiden.

HELCOM kannattaa varovaisuusperiaatteen käyttämistä ja sitä, että typpi- ja fosforipäästöjä ei lisätä missään Itämeren altaassa ennen kuin sekä rehevöitymiseen liittyvät enimmäispäästöjen (MAI) että hyvä tilan tavoitteet on saavutettu. Tämä koskee myös niitä alueita, joilla päästöt ovat jo halutulla tasolla. Lisäksi on otettava huomioon sekä vesidirektiivin (2000/60/EY) että meridirektiivin (2008/56/EY) mukaisen vesien hyvän tilan saavuttaminen.

Hänvisning
Begäran inkommen den 7.8.2023
VARELY/2580/2022

Närings-, trafik- och miljöcentralen i
egentliga Finland
PB 236
FI-20101 ÅBO

Kontaktperson

kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi

Ärende

Utlåtande om beskrivning för miljökonsekvensbedömning av Forststyrelsens fiskodlingsanläggning som planeras på havsområde, Gustavs, Enskär

Landskapsregeringen konstaterar att det är en omfattande miljökonsekvensbedömning som har lämnats in och den är utförlig på många sätt, dock borde större hänsyn tas till att vattenförekomstens nuvarande status är sämre än god och att statusen har försämrats överlag i de finländska havsområdena. Finlands miljöcentral genomför för närvarande en uppföljning av Östersjöns tillstånd. Uppdateringen förväntas var klar kring årsskiftet och landskapsregeringen anser därför att beskrivningen av miljökonsekvensbedömningen bör invänta rapporten och ta hänsyn till resultaten.

Den odlade fisken som tillsätts i Östersjön och som odlas i nätkassar där vatten kan passera fritt igenom medför att näringsämnen, foderrester och fekalier sprids ut i den kringliggande miljön. De näringsämnen som släpps ut frigörs dels från fekalier och foderrester som kan vara lösta eller sedimentera, dels av exkretionsprodukter via gälar och urin. En utvidgning kommer givetvis att medföra större utsläpp och spridning av näringsämnen med effekter både kort- och långsiktigt för hela näringskedjan och speciellt för övergödningsskänliga arter. Näringsämnen och växtplankton sprids vidare i ett redan övergött Östersjön och någonstans kommer effekterna att synas. I Östersjön finns det ett stort behov av att minska ytterligare utsläpp av näringsämnen, vilket även HELCOM konstaterar. Därför har HELCOM tagit fram belastningstak för olika Östersjöbassänger där maximalt tillåtna utsläpp, så kallade MAI, framgår.

Det bör framgå att Östersjöländerna och EU kommit överens om, och senare reviderat, belastningstaken vid återkommande ministermöten från 2007 och framåt. Det bör även framgå att det i det marina direktivet stadgas att EUs medlemsländer ska samordna sina insatser för att uppnå god status i Östersjön genom de regionala havskonventionerna, vilket i Östersjöns fall betyder HELCOM och att HELCOM vid det senaste ministermötet 2021 kom överens om följande princip: Utsläppstaken för kväve och fosfor baseras på aktuell vetenskaplig kunskap och är föremål för osäkerheter. Detta understryker behovet

av att följa försiktighetsprincipen. Samtidigt som man erkänner aktiviteter med stor samhällelig nytta, bör man undvika ökade utsläpp av kväve eller fosfor till en bassäng i så stor utsträckning som möjligt tills både MAI och god status med avseende på eutrofiering har uppnåtts, även i de bassänger där medlemsstaterna ligger under sina nationella utsläppstak.

I programmet för miljökonsekvensbeskrivning bör det finnas redogörelse för vilken effekt det planerade projektet har på ovannämnda överenskommelse.

Vid sidan om HELCOM har vattendirektivet och det marina direktivet implementerats, med sina specifika och mer bindande krav och gränsvärden för god vatten- och miljöstatus.

Nedan ger landskapsregeringen mer detaljerade synpunkter om den planerade utvidgningen samt om konsekvenser för Ålands del.

Lokaliseringen och vattenmiljön runt Åland

Lokaliseringsalternativen ligger ca 1-5 km från Ålands territorialvattengräns, vilket betyder att näringsämnen och partikulärt material sprids, beroende på vindriktning och strömmar, till våra marina vatten och kustvatten som angränsar till Bottenhavet och Skärgårdshavet. Enligt konsultens beskrivning och modell transporteras näringsämnen från odlingsanläggningen främst i riktning mot Bottenhavet. I Bottenhavet syns oroväckande tendenser idag med ökande algbloomningar, vilket tidigare har varit sällsynt där (enligt bedömningar utförda av SYKE, Havsmiljöns tillstånd 2018). Situationen gällande eutrofiering är således dålig även i Bottenhavet.

Enligt de modelleringar som konsulten utfört för klorofyll a i vattnens ytskikt syns att fiskodlingen periodvis påverkar de åländska vattnen. För de olika modellerade alternativen ökar koncentrationen klorofyll a med upp till 3% på åländskt vatten. Landskapsregeringen uppskattar att FICOS modellen baseras på verklig väder- och belastningsdata från ett flertal år (2006-2012). Om möjligt bör dessa data utökas framåt i tiden. Det behöver åtminstone finnas en redogörelse för i vilken utsträckning väder och belastning förändrats fram till nutid.

I figur 7-6 redogörs för medeltal av chl-a koncentrationer under juli-augusti 2007-2012. Det är önskvärt att resultatet även för enskilda år och för andra månader redovisas för att så långt som möjligt visa mellanårsvariation och variation under året. Även de månader med där utsläppen är som störst, dvs september och oktober, bör redovisas.

Det finns tidvis en risk att partiklar förs till de åländska vattenområdena och sedimenterar i värdefulla undervattensmiljöer. Både lösta näringsämnen och partiklar, dvs punktutsläpp, kan sprida sig långt och dessutom bidrar varje tillskott av näringsämnen till att "bakgrundsbelastningen" i Östersjön som helhet ökar samt att närliggande kustvattenförekomster och havsvatten påverkas negativt med äventyrad måluppfyllelse enligt vattendirektivet och marina strategin som följd.

Ålands landskapsregering lät utföra egna modelleringar inom ramen för AQUABEST-projektet där stora fiskodlingar planerades i ytterskärgårdsområden i norra Ålands skärgård. Beräkningarna visade att påverkan kan vara betydande med mer än 5-procentiga öknings på vidsträckta områden runt odlingsplatserna. Det finns idag många olika modeller som kan användas i Östersjön och det är viktigt att beakta spridning av näringsämnen, klorofyll-a samt vart partiklarna sprids samt påverkan på den plats där partiklarna sedimenterar. Det behövs också kunskap om undervattensnatur som kan påverkas. Det behövs troligen en kombination av olika modeller för att komma så nära verkligheten som möjligt. I vatten med god genomströmning och med stor utspädning försvåras naturligtvis en bedömning med hjälp av modeller eller med mätningar och det är bättre att utgå ifrån den mängd näringsämnen som ett projekt de facto tillför till en vattenförekomst och koppla det till den uppmätta halten av näringsämnen samt utförd och sammanvägd klassificering. Dessutom behöver betingberäkningar av näringsämnen per vattenförekomst utföras, d.v.s. hur mycket näringsämnen i kilo eller ton som behöver avlägsnas från en vattenmassa för att uppfylla en god vatten- och miljöstatus.

Åländska marina vatten och vattendirektivsindelade kustvattenförekomster riskerar att påverkas av både lösta näringsämnen och partikulärt material från den planerade fiskodlingen, vilket bidrar till att försämra Ålands möjligheter att uppnå en god miljö- och vattenstatus enligt det marina direktivet och vattendirektivet. Konsultens slutsatser är att påverkan på vattenkvaliteten är obetydlig, och att projektet inte riskerar uppnåendet av god miljö- och vattenstatus. Detta motiveras dock inte på ett tydligt sätt. Vattendirektivet och Weserdomen säger; Ifall statusen är måttlig behöver den förbättras och ingen försämring får ske. Ett projekt får inte äventyra uppnåendet av god ytvattenstatus i tid. Enligt Weserdomen är vattendirektivets miljömål bindande och medlemsstaterna är skyldiga att inte ge tillstånd till verksamheter som riskerar att orsaka en försämring av status eller förhindra uppnåendet av god ekologisk status. Med försämring av status avses att det sker en försämring redan då en kvalitetsfaktor i en klass försämras (t.ex. klorofyll-a), exempelvis från god till måttlig. Detta gäller även om den sammanvägda statusen inte försämras.

Det är viktigt att komma ihåg att totalkväve och -fosfor ska behandlas som understödande kvalitetsfaktorer vid statusbedömning enligt vattendirektivet. De biologiska kvalitetsfaktorerna väger tyngst vid klassificeringen, dock krävs en minskning av näringsämnen för att vi skall kunna uppnå en god vattenstatus.

Gränsöverskridande samarbete och måluppfyllelse

Åland utgör ett eget avrinningsdistrikt i Finland och har ett eget övervakningsprogram samt en förvaltningsplan kopplad till vattendirektivet. Landskapsregeringen har ett väl utvecklat miljöövervakningsprogram för att följa vattendirektivsparametrar/vattenförekomst. Även intensivprovtagningar förekommer vid vissa stationer. Enligt rapporten Havsmiljöns tillstånd från 2018 (SYKE) där en bedömning av Finlands kustvatten och havsområden har utförts är miljöstatusen dålig beträffande eutrofiering. Vid bedömningar av havsmiljön delar Åland havsbassänger med fasta Finland och resultaten ingår i rapporten från 2018. Marina vattnen runt Åland har således också en dålig status och behöver förbättras.

Enligt vattendirektivets artikel 4, punkt 6a) ska medlemsstater vidta alla genomförbara åtgärder för att förebygga en ytterligare statusförsämring och inte äventyra uppnåendet av detta direktivs mål i andra vattenförekomster. Enligt artikel 1 är syftet med vattendirektivet att hindra ytterligare försämringar och skydda och förbättra statusen hos akvatiska ekosystem och bidra till skydd för territoriella och marina vatten. Enligt det marina direktivet läggs stor vikt vid ekosystemens funktion och strukturella beståndsdelar. Medlemsstaterna ska ta hänsyn till de befintliga miljömål på nationell nivå, gemenskapsnivå eller internationell nivå som kan finnas för samma vatten. Miljömål måste utformas så att de är förenliga med varandra och gränsöverskridande effekter måste i möjligaste mån beaktas (marina direktivets artikel 10). Enligt det marina direktivets artikel 5, punkt 2 och artikel 6 ska medlemsstater som delar en marin region eller delregion samarbeta i syfte att uppnå direktivets mål.

Landskapsregeringen uppskattar att man i avsnitt 6.5.1 och i tabell 6-5 redogör för vattenförekomsterna såväl i Bottenhavets kustvatten som i Ålands ytterskärgård. Landskapsregeringen konstaterar dock att det ingenstans i kapitel 6.5 eller i avsnitt 6.5.1 finns en redogörelse av de EU-domar där det sägs att medlemsstaterna – med undantag för att ett undantag kan beviljas – är skyldiga att inte lämna tillstånd när ett projekt kan orsaka en försämring av en ytvattenförekomsts status eller när projektet äventyrar uppnåendet av god status. En redogörelse av dessa domar bör finnas med i programmet för miljökonsekvensbeskrivning. I programmet för miljökonsekvensbeskrivning bör det även finnas en beskrivning för vilken effekt det planerade projektet har på ovan nämnda lagstiftning.

Undersökningar av undervattensnaturen runt Åland

Enligt marina direktivets deskriptor 1 ska biologisk mångfald bevaras. Det är viktigt för att upprätthålla värdefulla ekosystemtjänster som välmående fiskpopulationer och rent badvatten samt undervattensvegetation som bidrar till att binda kol. Ett hav med stor biologisk mångfald har också större förutsättningar att motstå klimatförändringar och andra störningar. Åbo Akademi har genomfört karteringar av undervattensmiljön runt

Åland inom samarbetsprojektet ÅlandSeaMap, som har resulterat i en Marxan-analys som pekar ut områden med potentiellt värdefull undervattensnatur som behöver beaktas.

Vilken aktivitet som helst som försämrar vattenkvaliteten i området har potential att försämrat tillståndet av den speciellt fina undervattensnaturen i norra Ålands vattenområden och Bottenhavet. De negativa effekterna av eutrofiering för undervattensnatur kan t.ex. ses väldigt tydligt i Skärgårdshavet.

Syftet med EU:s nya förslag till biodiversitetsstrategi är att före 2050 säkerställa restaurerade ekosystem som är motståndskraftiga och har ett tillräckligt skydd. EU förespråkar nettovinstprincipen, vilket betyder att man ger mer tillbaks till naturen än vad man tar. I biodiversitetsstrategin förespråkas också att minst 30 % av landytan och havet måste skyddas. 10 % av land- och havsarealen ska vara strikt skyddade i EU.

Att motverka förlust av biologisk mångfald och återställa ekosystem kommer att kräva betydande investeringar på nationell och europeisk nivå. Natur och biologisk mångfald är också en prioritering i investeringsplanen för den europeiska gröna given. Dessutom måste principerna om att "användaren betalar" och "förorenaren betalar" tillämpas för att förebygga och åtgärda miljöförstöring.

På Åland finns flera viktiga natur-, kultur- och miljövärden, speciellt i delar av Norrhavet. Det är områden som är viktiga för ålänningarna för bland annat husbehovsfiske, småskaligt yrkesfiske, rekreation, kulturarv och turism. Det är viktigt att dessa områden bevaras för ålänningarna och de lokala behoven. Ålands landskapsregering har för närvarande en remissrunda gällande åtgärder kopplade till både vattendirektivet och det marina direktivet. I dessa program lyfter vi vikten av att minska övergödningen och av att inhämta mer kunskap för att långsiktigt stärka värdefull undervattensnatur och viktiga ekosystemtjänster.

I HELCOM:s nya aktionsplan som ska slås fast i oktober 2021 framhävs att Östersjöns ekosystem ska vara friska och resilianta, det vill säga motståndskraftiga mot olika störningar. HELCOM påpekar också att det är viktigt att förebygga påverkan från människor som kan leda till obalans i näringskedjan.

Bästa tillgängliga teknik

Det finns idag t.ex. semislutna odlingssystem som placeras i vattnet där utflödesvatten renas från partikulärt och/eller löst material i olika grad beroende på reningsteknik och flöden, innan det blandas med omgivande vatten. Ett hårdskaligt system som utvecklats är tex Neptun som numer finns kommersiellt tillgänglig. I halvslutna vattenbaserade system tas ofta ca 80 % av det partikulära materialet om hand innan utvattnet når omgivande vatten. I utsläpp av kväve och fosfor innebär detta att ca 15-30 % av kvävet samt 65 -80 % av fosfor tas om hand i slammet, som sedan kan användas cirkulärt för

biogas produktion eller som gödningsämnen på åkrar. Dock behöver dessa nya tekniker testas ordentligt i Östersjön, och en väl utvecklad logistik för hela kedjan behöver utvecklas. Att ta hand om sitt utsläpp i ett tidigt skede är mer hållbart och i enlighet med både försiktighetsprincipen samt "förorenaren betalarprincipen".

För att överlag förbättra Östersjöns tillstånd behöver belastningen minska och värdefulla undervattensmiljöer stärkas samt att uttag av fisk behöver ske på ett hållbart sätt med hänsyn till komplexiteten av näringsvävarna i Östersjön.

HELCOM förespråkar att försiktighetsprincipen används och att varken utsläpp av kväve eller fosfor ska öka i någon Östersjöbassäng förrän både maximalt tillåtna utsläpp (MAI) och god status kopplat till övergödningen uppnåtts. Detta gäller också för de områden där utsläppen redan är på önskad nivå. Dessutom måste hänsyn tas till att både god vattenstatus enligt vattendirektivet (2000/60/EG) samt god miljöstatus enligt det marina direktivet (2008/56/EG) ska uppnås.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

§ 86

Suunnittelujohtajan lausunto Metsähallituksen Kustavin Isokarin länsipuolen kalankasvatuslaitoksen YVA-selostuksesta

VSLDno-2023-436

Valmistelija / lisätiedot:

Timo Juvonen

timo.juvonen@varsinais-suomi.fi

erikoissuunnittelija

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat – vastuualue (ELY-keskus) on varannut mahdollisuuden lausunnon antamiseen arviointiohjelmasta kuulutusaikana ja viimeistään 6.10.2023.

Metsähallituksen hankkeen tavoitteena on toteuttaa kalankasvatuslaitos merialueelle Kustavin Isokarin länsipuolelle. Hanke on osa Kalavaltio -nimistä tutkimus- ja kehityshanketta ja sen tavoitteena on kehittää kestävää kotimaista kalantuotantoa.

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA) arvioidaan ja vertaillaan erilaisten hankevaihtoehtojen (VE) ympäristövaikutuksia.

Kalankasvatuslaitoshankkeen päävaihtoehdot on muodostettu kahdesta eri sijaintipaikkavaihtoehdoista. Hankkeen alavaihtoehdot on muodostettu kalantuotannon arvioidusta lisäkasvuarviosta (t/a).

Taulukko:YVA-menettelyn vaihtoehdot

Vaihtoehto	Sijainti	Alavaihtoehto	Lisäkasvuarvio (t/a)
VE 1	pohjoinen	a	250
		b	498
		c	926
VE 2	etelä	a	250
		b	498
		c	926
VE 3	pohjoinen + etelä	a	250+250
		b	498+498
		c	926-926
VE 0	hanketta ei toteuteta		

YVA-selostuksessa raportoidut, hankkeesta aiheutuvat kielteiset vaikutukset on arvioitu merkittävyydeltään pääosin vähäisiksi. Selostuksen johtopäätös on, että laajinkaan lisäkasvatusvaihtoehto ei aiheuta merkittävyydeltään kohtalaisiksi kielteisiksi arvioituja vaikutuksia. Meri-alueen vedenlaatuun ja meriympäristöön kohdistuvat vaikutukset arvioitiin pääosin niin vähäiseksi, että niiden todentaminen esimerkiksi vesianalyysin on haastavaa.

Arviointien perusteella hankkeessa on tunnistettu myös myönteisiä vaikutuksia, joista merkittävimmät ovat vaikutukset aluetalouteen sekä vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön. Hankkeen toteuttaminen tukee toiminta-alueella voimassa olevan Varsinais-Suomen maakuntakaavan sekä Saaristomeren ja Selkämeren merialuesuunnitelman toteutumista vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeen osalta. Myös epäsuorat ilmastovaikutukset arvioitiin myönteisiksi, mikäli kalantuotanto korvaa sellaista ruoantuotantoa, jolla on kalan avomerikasvatusta haitallisempia suoria ilmastovaikutuksia.

Tehtyjen arviointien perusteella hankkeen kaikki sijainti- ja lisäkasvuvaihtoehdot ovat ympäristöllisesti toteuttamiskelpoisia, eikä hanke ole ristiriidassa vesien- ja merenhoidon tavoitteiden tai muiden hankkeen kannalta oleellisten säädösten tai strategioiden suhteen. Arvioinnin tulosten mukaan myös suurin lisäkasvuvaihtoehto täyttää ympäristölliset kriteerit sekä on myös taloudellisesti kaikkein tehokkain arvioiduista vaihtoehdoista.

**Suunnittelujohtajan lausunto Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle
Metsähallituksen suunnitteleman kalankasvatustuotannon
ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta, Kustavi, Isokari ja merialue**

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on käsitelty toimintaa ohjaavat alueidenkäytön suunnitelmat ja Suomen merialuesuunnitelma. Näiden osalta ei ole tunnistettavissa ristiriitaa alueelle suunniteltu toiminnan toteuttamiselle.

Toiminnot sijoittuvat Suomen merialuesuunnitelmassa 2030 vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeelle. Merkinnällä osoitetaan kalan jatkokasvatuksen kannalta potentiaalisia alueita. Lisäksi toiminta-alue rajautuu merialuesuunnitelmassa merenkulun alueeseen, jolla osoitetaan kauppamerenkulun 1-luokan väylät ja muut paljon liikennöidyttä merialueet.

Merkintöjen osalta suunniteltu kalankasvatus on Saaristomeren ja Selkämeren merialuesuunnitelman tarkoittamaa toimintaa. Merialuesuunnitelman vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeen suunnitteluperiaatteiden mukaan vesiviljelyä kehitettäessä on tärkeää selvittää parhaiten soveltuvat alueet meriympäristön tila ja luontoarvot huomioiden. Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon vesiviljelyn toimintaketjun kannalta oleelliset tarpeet, kuten infrastruktuuriyhteydet, satamat sekä eri tuotantovaiheiden

vaatimat alueet. Vesiviljelyn kehittämisen lähtökohtana on uusien teknologioiden tuomat mahdollisuudet kalankasvatuksen sijoittumiselle niin, että mereen ja meriympäristöön kohdistuva kuormitus olisi mahdollisimman vähäistä.

Toiminnot sijoittuvat Varsinais-Suomen maakuntakaavan alueelle ja noin neljän kilometrin etäisyydelle Ahvenanmaan maakunnan rajasta. Varsinais-Suomen maakuntakaavassa toiminta-alueelle on osoitettu vesiviljelyn kehittämisvyöhyke sekä selkämeren kalastuksen ja kalatalouden kehittämisvyöhyke. Lisäksi alle viiden kilometrin päähän vaihtoehtojen toimintojen ulkorajasta sijoittuu laivaväylä, suojelualueita, Natura-alueita, retkeily- ja matkailutoimintojen alue sekä rakennetun ympäristön suojelualue. Vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeen merkinnällä esitetään vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeinä Varsinais-Suomen soveltuvimmat merialueet kalan jatkokasvatukselle pitkällä aikavälillä. Merkintää koskeva suunnittelumääräys on seuraava: Suunnitelmien ja toimenpiteiden vyöhykkeellä on huomioitava vesiviljelyn kehittämismahdollisuudet. Vyöhykkeen suunnitelmissa tulee ottaa huomioon ympäristöarvot ja edistettävä vesien- ja merenhoidon tavoitteita.

Varsinais-Suomen liitto haluaa vielä erikseen mainita merialueiden ekologisen tilan haasteista ja korostaa mereen kohdistuvan ravinnepaineen tarkkaa seurantaa kaikilla toimialoilla. Pitkäjänteinen ja resursoitu toiminta rehevöitymiskehityksen kääntämiseksi kohti puhtaampaa merialuetta on jokaisen toimialan ja koko yhteiskunnan etu.

Lisäksi liitto toteaa kalataloudella olevan huomattavan roolin merialueellaan ja aluetaloudessa.

Ehdotus

Esittelijä: Heikki Saarento, suunnittelujohtaja

Maankäyttöjaosto merkitsee tiedoksi 25.9.2023 ELY-keskukselle lähetetyn suunnittelujohtajan lausunnon Metsähallituksen Kustavin Isokarin länsipuolen kalankasvatustilaston YVA-selostuksesta.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Lähetäjä: [REDACTED]
Lähetetty: perjantai 6. lokakuuta 2023 14.19
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Varsinais-Suomi
Aihe: VARELY/2580/2022 - ilmoitus lausunnon antamatta jättämisestä

Luokat: [REDACTED]

Hei,

Puolustusvoimilla ei ole tarvetta antaa lausuntoa YVA-selostuksesta koskien Metsähallituksen suunnitteleman kalankasvatuslaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostus, Kustavi, Isokari, merialue (VARELY/2580/2022).

Ystävällisin terveisin,
[REDACTED]

2. Logistiikkarykmentti
PL 1000
20811 Turku
puh. 0299 572 263
[REDACTED]

Tämä viesti on osoitettu ainoastaan sen tarkoitetulle vastaanottajalle ja se saattaa sisältää salassa pidettävää tietoa. Jos et ole viestissä tarkoitettu vastaanottaja, tuhoa viesti ja ilmoita asiasta välittömästi viestin lähettäjälle. Viestin sisällön, välitystiedon ja viestin olemassaolon hyväksikäyttäminen ja ilmaiseminen on kielletty laissa (laki sähköisen viestinnän palveluista 136 §).

Detta meddelande är avsett endast för den nämnda mottagaren och kan innehålla sekretessbelagd information. Ifall du inte är den avsedda mottagaren, vänligen förstör meddelandet och informera avsändaren omedelbart. Det är i lag (136 § i lag om tjänster inom elektronisk kommunikation) förbjudet att utnyttja eller röja meddelandets innehåll och förmedlingsuppgifter eller uppgifterna om meddelandets existens.

This e-mail message is intended only for the person(s) named in the message header and may contain privileged information. If you are not the intended recipient of this message, please delete the message and notify the sender immediately. It is forbidden by law (Information Society Code, Section 136) to disclose the content or traffic data of the message or the knowledge of its existence, or to make use of them.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osasto
Eläinten terveyden ja lääkitsemisen yksikkö

Pvm/Datum/Date 6.10.2023 Dnro/Dnr/DNo 3248/04.00.20.10/2022

kirjaamo.varsinaissuomi@ely-keskus.fi

Viite: Lausuntopyyntö VARELY/2580/2022**Metsähallituksen kalankasvatustuloslaitos, Kustavi, Isokari, ympäristövaikutusten arviointiselostus**

Ruokavirasto kiittää Varsinais-Suomen ELY-keskusta mahdollisuudesta lausunnon antamiseen YVA- arviointiselostuksesta ja pahoittelee, ettei lausunut kesällä arviointiohjelman liittyen.

Eläintautiriskit

Mahdollisuudet kuolleiden kalojen automaattiseen keräämiseen verkkokasseista (niiden pohjalta) tulisi Ruokaviraston mielestä käsitellä isoihin merikassikasvattamoihin liittyen. Erityisen tärkeää se on silloin, kun kyseessä on pitopaikka, jossa käyntimäärät suunnitellaan alunalkaenkin vähäiseksi ja siten sairaat ja kuolleet kalat todennäköisimmin päätyvät kassien pohjalle.

Merikasseihin jäävät sairaat tai kuolleet kalat levittävät taudinaiheuttajia tehokkaasti ympäristöön sekä viljeltyihin, että luonnonvaraisiin kaloihin. Ruokaviraston näkökulmasta kuolleiden kalojen tehokas kerääminen parantaisi pitopaikkojen bioturvallisuutta myös mahdollistamalla kuolleisuusmäärien tarkan seuraamisen ja siten varhaisen puuttumisen tautiepäilyissä. Tautien varhainen havaitseminen puolestaan vähentäisi myös lääkitsemisen tarvetta.

Kalojen kuolleisuudesta merikassikasvatuksessa Suomessa ei ole tarkkoja tietoja. Ruokavirasto on joissain yksittäistapauksissa arvioinut kuolleisuuden olevan jopa kymmeniä prosentteja vuodessa. Eri ympäristötekijät (pitkä helle, levät, taudit, hylkeet ym.) voivat nostaa ns. normaalia kuolleisuutta huomattavasti. Isossa kasvatuspaikassa jo matala prosentuaalinen kuolleisuus tarkoittaa tuhansia veteen hajoamaan jääviä kalakiloja vuodessa, ellei niitä kerätä pois. Menetetty biomassa voidaan myös tällä hetkellä korvata uusilla poikasostoilla ilman erillistä lupaa. Huolestuttavaa Ruokaviraston mielestä on myös, ettei kuolleisuus tule viranomaisen tietoon.

Esimerkkinä Norjassa vesiviljelytuotantoa koskevassa kansallisessa asetuksessa (16 §) säädetään, että kuolleet kalat on poistettava kasvatusyksiköistä päivittäin, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta: <https://lovdata.no/forskrift/2008-06-17-822/§16> Mattilsynetin verkkosivuilla on avattu vaatimusta kalankasvattajille:

<https://www.mattilsynet.no/fisk-og-akvakultur/oppdrettsanlegg/krav-til-opptak-og-handtering-av-dodfisk-i-oppdrettsanlegg>.

Eläinsuojelu

” Altailla käydään kasvatuskaudella lähes päivittäin. Jos laitoksella käytetään etäruokintaa, käyntimäärien määrä vähenee huomattavasti.” Valtioneuvoston asetus viljeltyjen kalojen suojelusta (812/2010) 6 §:n mukaan kalojen pitopaikka ja hyvinvointi on tarkastettava vähintään kerran päivässä, ellei se ole mahdotonta vaikeiden sääolojen, jääpiteen tai käytettävän kasvatusmenetelmän vuoksi. Tarkastuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mahdolliseen epänormaaliin käyttäytymiseen, vaurioihin, sairauden oireisiin ja kalojen lisääntyneeseen kuolleisuuteen. Tarvittaessa on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi ja korjaamiseksi. 1.1.2024 voimaan tulevan lain eläinten hyvinvoinnista (693/2023) 6 §:n 2 mom. mukaan hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta eikä hylätä. Saman lain 22 §:n mukaan, jos hoidossa oleva eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa, eläimen hyvinvointi ja pitopaikka laitteineen on tarkastettava vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin. Riittävää tarkastustiheyttä arvioitaessa on otettava huomioon eläintenpitomuoto, eläinlaji, eläimen fysiologinen tila sekä olosuhteet eläinten pitopaikassa ja elinympäristössä. Päivittäinen tarkastusvelvollisuus ei kuitenkaan koske viljelykaloja, joiden päivittäinen tarkastaminen on mahdotonta vaikeiden sääolojen, jääpiteen tai käytettävän kasvatusmenetelmän vuoksi. Lainsäädäntö ei vaadi päivittäistä viljeltyjen kalojen hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastusta. Kuitenkin on tärkeä ottaa huomioon tarkastustiheyttä pohtiessa, että tarkastustiheyden venyessä pidemmäksi kuin kerran päivässä, on mahdollista, että kalojen hyvinvointi pääsee vaarantumaan eikä riittäviin toimiin kalojen hyvinvoinnin turvaamiseksi päästä ryhtymään. Kalojen mahdollisesti kokema kärsimys tai kipu voi päästä pitkittymään tarpeettomasti, jos kalojen hyvinvoinnin vaarantumista ei huomata tarkastamattomuuden vuoksi. Esimerkiksi kalojen lääkitysten tai muun hoidon aloittaminen voi pitkittyä lisäksi tilanteen vaatiessa kalan lopetus voi pitkittyä tarpeettomasti.

Vna viljeltyjen kalojen suojelusta (812/2010) 9 §:n mukaan kaloille on annettava riittävästi ravintoainekoostumukseltaan sopivaa rehua. Äkillisiä rehun laadun, määrän tai ruokintamenetelmän muutoksia on vältettävä, ellei se ole tarpeen kalojen hyvinvoinnin ja terveyden turvaamiseksi. Kaloja ruokittaessa on estettävä kalojen liiallinen kilpailu rehusta. Kalojen ja erityisesti kalanpoikasten ruokinnan onnistumista on seurattava. Ruokaviraston näkemyksen mukaan, vaikka käytetään etäruokintaa, tulisi ruokinnan onnistumista ja kalojen hyvinvointia kuitenkin seurata riittävän

Osasto

Yksikkö

Pvm/Datum/Date

Dnro/Dnr/DNo

tiheästi, jotta varmistetaan kalojen hyvinvointi ja ruokinnan onnistuminen. Kalojen ruokinnan ollessa etäruokintaa on tärkeä ottaa huomioon ruokintajärjestelmän mahdolliset häiriöt, että voidaan taata kalojen ruokinta.

Edellä on kuvattu myös eläintautien leviämiseen liittyviä riskejä, mikäli kaloja ei tarkasteta riittävän tiheään. Tämän lisäksi esimerkiksi kalojen hyvinvoinnin vaarantumisen tai eläintautien vuoksi itsestään kuolleet kalat, joita ei havaita ja poisteta, voivat aiheuttaa erilaisia riskejä sekä kuormitusta myös ympäristöön eläinten hyvinvoinnin vaarantumisen sekä eläintautien leviämiskeskeisten lisäksi.

Yksikönjohtaja

Sirpa Kiviruusu

Erityisasiantuntija

Hanna Kuukka-Anttila

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har satts upp och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Yksikönjohtaja SIRPA KIVIRUUSU
Hyväksytty 6.10.2023

erityisasiantuntija HANNA KUUKKA-ANTTILA
Esitelty 6.10.2023

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO

Puh. 029 530 0400 (vaihde)

ruokavirasto.fi

Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET

Tfn 029 530 0400 (växel)

livsmedelsverket.fi

FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND

Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)

foodauthority.fi

Business ID: 2911686-7

Lähetäjä: [REDACTED]
Lähetetty: torstai 10. elokuuta 2023 14.22
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Varsinais-Suomi
Aihe: Lausuntopyyntö VARELY/2580/2022

Luokat: [REDACTED]

Hei

Ilmoittaisin, että Tukesilla ei ole lausuttavaa Kustavin Isokarin länsipuolelle suunnitellun kalankasvatuslaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (VARELY/2580/2022).

Terveisin

[REDACTED]

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
Finnish Safety and Chemicals Agency
Yliopistonkatu 38, 33100 Tampere
Puh. 029 5052 682

[REDACTED]

[Tilaa kemikaalien ja nestekaasun käytönvalvojien uutiskirje täältä](#)

Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry

Martinkatu 5, 20810 Turku, varsinais-suomi@sll.fi, 040-372 5301

kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat - vastuualueen (ELY-keskus) lausuntopyyntö koskien hankkeesta vastaavana toimivan Metsähallituksen Kustavin Isokarin länsipuolelle merialueelle suunnittelemaa kalankasvatuslaitosta ja sen ympäristövaikutusten arviointiselostusta.

Diaarinumero VARELY/2580/2022.

Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri katsoo, että arviointiselostus on hyvä ja kattava. Selostuksessa on varsin paljon kannanottoja, joihin tuomme esille omia kannanottojamme tässä lausunnossa. Huomautamme myös, että ELY-keskuksen lausunto arviointiohjelmasta on erittäin hyvä.

Isokarin laitokset olisivat toteutuessaan suuri yksittäinen rehevöittävän fosforin päästölähde. Esimerkiksi Itämereen jätevesiä päästävä, lähes 300 000:n asukkaan jätevedet käsittelevän Turun seudun puhdistamon kokonaisfosforin päästö oli vuonna 2022 3,6 tP/v, mikä on vähän pienempi kuin Isokarin laitosten 3,8 tP/v vaihtoehtoisissa VE1c ja VE2c, joissa lisäkasvu olisi 926 t/v. Kokonaisfosforin puhdistusteho Turun seudun puhdistamolla oli 98%.

Uudenkaupungin Häpönniemen puhdistamon puolivuosisijaksoraportin 1–2022 tammi-kesäkuu mukaan tuon puolen vuoden jakson aikana puhdistamon kokonaisfosforin päästö oli 1,3 kgP/vrk, eli noin 0,47 tP/v. Puhdistamon puhdistusteho kokonaisfosforin osalta on 98 %. Isokarin laitosten pienimpien vaihtoehtojen VE1a ja VE2a päästöt olisivat 1 tP/v.

Arviointiselostuksessa ei esitetä suunnitelmaa tai menetelmää, jolla Isokarin laitosten jätevesi ensinkään käsiteltäisiin päästön pienentämiseksi. Eikä siinä myöskään esitetä, miten jäteveden määrää ja laatua mitattaisiin päästöjen seuraamiseksi.

Arviointiselostuksen luvussa 14.3.3 HELCOMin Itämeren suojeluohjelma käsitellään hankkeen toteuttamiskelpoisuutta Itämeren suojeluohjelman kannalta. Kuten arviointiselostuksessa todetaan,

Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus, eli ns. Helsingin sopimus velvoittaa sopimusmaita

- vähentämään kuormitusta kaikista päästölähteistä
- suojelemaan meriluontoa
- säilyttämään monimuotoisuutta

Isokarin laitosten toteutuminen merkitsisi merkittävää ristiriitaa Itämeren suojelusopimuksen kuormituksen vähentämistä kaikista päästölähteistä koskevan veloitteen kanssa. Tämä koskee kaikkia Isokarin lisäkasvun vaihtoehtoja. Sijainnin siirtäminen avomerelle ei vähennä kuormitusta.

Ristiriidan merkittävyyttä lisää erityisesti se, että kaikilta muilta päästölähteiltä on jo kauan vaadittu ja vaaditaan edelleenkin jäteveden puhdistusta ja myös seurantaa, joka perustuu jäteveden määrän ja laadun mittaukseen. Riippumatta siitä, miten pieniä kukin niistä yksin on ja miten pieni kunkin vaikutus lähivesistön tai koko Itämeren kannalta on. Tämä on vesiensuojelussa merkittävä yleinen periaate ja käytäntö, jota Itämeren suojelusopimuksen kuormituksen vähentämisvelvoitekin edellyttää noudatettavan. Yhden toimijan, verkkoaltaassa Itämeressä tapahtuvan kalankasvatuksen kohdalla ei ole perusteltua poiketa Itämeren suojelusopimuksen veloitteesta vähentää kuormitusta kaikista kuormituslähteistä. Perustetta poikkeamiselle ei ole esitetty arviointiselostuksessa.

Tämä periaate, jossa kuormituksen vähentämisvaatimus kohdistuu jokaiseen suureen ja pieneen kuormittajaan on välttämätön suuressa systeemissä, kokonaisuudessa, jossa yhden vaikutus kokonaisuuteen on pieni, tai ei ole mitattavissa ollenkaan. Ei ole mahdollista saada aikaan kaikkien yksittäisten päästölähteiden päästöjen vähenemistä jos jokaista erillistä päästölähdettä käsitellään tarkastelemalla vain paikallisia vaikutuksia.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on raportissaan 8.8.2001 Itämeren suojelusopimuksen toteuttaminen Suomessa, Dno: 193/54/01 todennut mm:

Helsingin sopimus ja sopimuksen liitteet ovat sitovuudeltaan verrattavissa lainsäädäntöön ja ne velvoittavat mm. viranomaisia ja tuomioistuimia.

Arviointiselostuksessa on useassa kohdassa liitetty Isokarin laitosten perustaminen ja sen tavoitteet Vesiviljelystrategia 2030:een. Selostuksen johdannossa mm. todetaan:

Hankkeen tavoite on vesiviljelystrategian 2030 mukainen. Vesiviljelystrategian tavoitteena on lisätä kotimaisen kalankasvatuksen tuotantoa vuoteen 2030 mennessä nykyisestä noin 15 miljoonasta kilogrammasta 25 miljoonaan kilogrammaan....

Tämä tarkoittaisi sitä, että toteutettaessa tämä kalankasvatuksen lisäys 10 000 t/v Itämeressä verkkoaltaissa, Itämeren kokonaisfosforin kuormitus kasvaisi arviointiselostuksessa käytettyjä arvoja soveltaen $4,1\text{kgP/t} \times 10000\text{t/v} = 41\text{ tP/v}$. Tämä on todella suuri lisäys yhdeltä toimialalta, joka ei puhdistaa jätevesiään lainkaan. Tällaisen fosforikuormituksen siirtäminen avomerelle tai muualle Itämeressä ei vähennä kuormitusta. Kyse olisi lisäämisestä. Isokarin laitoksen ympäristövaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon tämä arviointiselostuksessa esille tuotu kehityskulku ja Isokarin laitoksen tavoitteen liittyminen vahvasti siihen.

Vaikka Isokarin hankkeen talous- ja työllisyysvaikutukset eivät ole YVA-lain arviointimenettelyssä arvioitavia merkittäviä vaikutuksia, luonnonsuojelupiiri tuo esiin alla olevat tiedot ja näkemykset vaikutusten merkittävyyden arvioimisen taustaksi kun ne ovat esillä arviointiselostuksessakin.

Arviointiselostuksen luvussa 19 ALUETALOUDELLISET NÄKÖKOHDAT esitetään arvioita ja lukuja kalankasvatuksen tuomista työpaikoista sekä sen tuotannon arvosta ilmeisesti liikevaihdon mukaan.

Luvussa 19.3 Nykytila on kerrottu, että

Kalankasvatustuotannon määrä oli vuonna 2021 Suomessa 14,4 miljoonaa kiloa ja tuotannon arvo 73,3 miljoonaa euroa.

Käyttämällä fosforipäästön arvona 4,1 kg/t tuotettua kalaa, saadaan kalankasvatuksen fosforipäästökseen Suomessa vuonna 2021 59 tP/v . Vesistöön päästettyä fosforitonnia kohden oli tuotannon arvo $73,3\text{M€} / 59\text{tP} = 1,2\text{ M€}/\text{tP}$.

Sellu- ja paperiteollisuuden liikevaihto vuonna 2020 oli 24 000 miljoonaa € ja fosforipäästö 120 tP/v . Liikevaihdon ja fosforipäästön suhde tässä teollisuudessa on $24000\text{M€}/\text{v} / 120\text{tP}/\text{v} = 200\text{ M€}/\text{tP}$.

Kalankasvatus tuottaa fosforipäästöönsä nähden vain 1 % siitä liikevaihdosta, jonka sellu- ja paperiteollisuus tuottaa. Tämä huomattava epäsuhta korostaa kalankasvatuksen aiheuttaman kuormituksen suurta merkitystä Itämeressä ja Uudenkaupungin avomeri vesimuodostumassa silloin kun arvioidaan Isokarin laitoksen aluetaloudellisia vaikutuksia.

Luvussa 23 YHTEENVETO VAIHTOEHTOJEN VERTAILUSTA esitetään eri vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuudesta tällainen arvio:

Tehtyjen arviointien perusteella hankkeen kaikki sijainti- ja lisäkasvuvaihtoehdot ovat ympäristöllisesti toteuttamiskelpoisia eikä hanke ole ristiriidassa vesien- ja merenhoidon tavoitteiden tai muiden hankkeen kannalta oleellisten säädösten tai strategioiden suhteen.

Arvioinnin tulosten mukaan myös suurin lisäkasvuvaihtoehto täyttää ympäristölliset kriteerit sekä on myös taloudellisesti kaikkein tehokkain arvioiduista vaihtoehtoista.

Luonnonsuojelupiiri on edellä kuvannut perusteluja sille, että Isokarin verkkoallashankkeen tavoitteet ja laitoksen toteuttaminen ovat ristiriidassa Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimuksen, sopimuksen perusteella tehtyjen ohjelmien ja suunnitelmien kanssa ja näiden asettamien koko Itämeren koskevan kuormituksen vähentämisen velvoitteen kanssa. Mikään sijainti- ja lisäkasvuvaihtoehto ei ole toteuttamiskelpoinen.

Luonnonsuojelupiiri katsoo myös, että hankkeen toteuttaminen on ristiriidassa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä koskevan lain kanssa (1299/2004, vesienhoitolaki). Vesienhoitolain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006), valtioneuvoston asetus vesienhoitoalueista (1303/2004) sekä valtioneuvoston asetus merenhoidon järjestämisestä (980/2011). Lisäksi vesienhoitolain ja ympäristönsuojelulain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006).

Vesienhoitolaki ei suoraan aseta toiminnanharjoittajille velvoitteita, mutta vesienhoitolain perusteella valtioneuvoston hyväksymät vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma tulee ottaa huomioon Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisessa lupaharkinnassa (vesienhoitolaki 28 §, YSL 51 §, VL 3:6). Vesienhoitolain nojalla laadittujen ja valtioneuvoston hyväksymien vesienhoitosuunnitelmien ympäristötavoitteet ja merenhoitosuunnitelman meriympäristöä koskevat tilatavoitteet sekä paineiden vähentämistä koskevat tavoitteet sitovat viranomaisia lupaharkinnassa tapauskohtaisesti.

Keskeistä on päästön aiheuttama lisäkuormitus ja sen aiheuttama vaikutus vastaanottavan vesistön tilaan. Toiminnan vaikutus on ratkaiseva tekijä, ei vesimuodostuman tila itsessään.

Hanke kohdistuu vesimuodostumaan Uudenkaupungin avomeri (3_Seu_120), jossa vesimuodostuman tila on heikentynyt hyvästä tyydyttävään. Luonnonsuojelupiiri katsoo, että vesien tila edelleen heikentyy lisäkuormituksen johdosta ja ainakin vesimuodostuman hyvän tilan saavuttaminen vuoteen 2027 mennessä karkaa käsistä.

Euroopan unionin (EU) tuomioistuimien antoi vuonna 2015 niin kutsutun Weser-tuomion (C-461/13), jossa oli kyse vesipuitedirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista) velvoittavuudesta yksittäisessä hankkeessa. EU-tuomioistuin linjasi, että jäsenvaltio ei saa myöntää lupaa hankkeelle, joka heikentää pintavesimuodostuman tilaa tai vaarantaa sen ympäristötavoitteen saavuttamisen. Pintavesimuodostuman tilan heikkenemistä on ratkaisun mukaan jo yhden laadullisen tekijän tilan huonontuminen.

Weser-tuomion vaikutus on, että päästöjä vastaanottavan vesimuodostuman tilaa ja päästön vaikutuksia arvioidaan ekologisen tilan osalta laatutekijäkohtaisesti. Tämä tarkoittaa, että toiminnan sijoittumisessa on perusteltua syytä käyttää ajantasaisia vesimuodostuman tilaa koskevia tietoja sekä suunnitella toiminta niin, että vastaanottava vesimuodostuma kestää toiminnan vaikutukset eikä laatutekijäkohtaisia heikentymistä arvioida aiheutuvan. Näin ei siis luonnonsuojelupiirin mielestä ole hankkeen toteutumisen vaikutusten osalta Uudenkaupungin

avomerialueella. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan seurausten todennäköisyyttä ja haitallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon myös varovaisuusperiaate.

Lupaharkinnassa on otettava huomioon myös yhteisvaikutukset. AVI myönsi ympäristöluvan (ESAVI/5557/2021) Lännepuolen Lohi Ky:n laitoksen kalantuotannon kasvattamiseen 300 tonnista 600 tonnin vuodessa. Loukeenkarin laitos sijaitsee Kihdin pohjoispäässä Kustavin Katanpään länsipuolella ja sen ravinnekuormituksen on arvioitu vaikuttavan myös Uudenkaupungin avomeri -vesimuodostumaan. Lupapäätöksessä kuvattiin, että laskennallinen kuormitus olisi nykyisellä laitoksella 1400 kg P vuodessa ja 12000 kg N vuodessa ja luvan saaneella laajennuksella 1800 kg P/v ja 20000 kg N/v. Asiasta on valitettu. Kalankasvatusta halutaan lisätä alueelle muutenkin, sillä Nordic Trout haki ympäristölupaa Isonkarin eteläpuolelle uudelle laitokselle. Tosin he vetivät hakemuksensa pois, kun hankkeelta edellytettiin YVA-menettelyä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry

Turussa 4.10.2023

